

[Socialministeren.]

startede Landsforening for Evnesvages Vel har haft en stor betydning. I Landsforeningens lokalafdelinger har forældre til åndssvage kunnet mødes og tale deres problemer igennem, og Landsforeningen har kunnet give udtryk for de impliceredes ønsker om formen for den hjælp, som samfundet er parat til, ja, forpligtet til at yde. Dette foreningsarbejdes betydning var så åbenbar, at socialministeriet allerede 3 år efter Landsforeningens stiftelse tilbød Landsforeningen 2 pladser i den kommission, hvis arbejde nu er tilendebragt.

Må jeg i forbindelse med omtalen af Landsforeningen for Evnesvages Vel blot have lov til at sige, at jeg er glad for, at foreningens repræsentanter i udvalget ikke har stillet særforslag om at indføre betegnelsen „evnesvag“ — ikke fordi dette ord er ringere end ordet „åndssvag“, men fordi man ved at skubbe betegnelsen „åndssvag“ til side kan komme til at unddrage sig den fuldstændige erkendelse af problemet. Vi skal ikke pakke problemet ind i neutrale ord; vi kan ikke flygte fra begrebets virkelighed ved at flygte fra ordene, deres indhold følger med; og først ved at tale lige ud om åndssvage og åndssvaghed kan vi få skabt respekt om det åndssvage menneske og forståelse for forsorgens arbejde. Der slides på ordene og især på visse ord. Jeg ville ønske, at vi kunne give ordet „åndssvag“ den rette tone af alvor og medansvar, og som sagt: det, at forældre ikke betragter åndssvaghed som skyld, som noget, der skal skjules, men som et handicap, der kan ramme ind i en hvilken som helst familie — jeg tænker bl. a. på de tilfælde, der skyldes uheld under svangerskab og fødselsakt — er i virkeligheden det bedste udgangspunkt for de reformer, der tilstræbes.

Jeg tror, vi er på vej til en bedre forståelse af åndssvageproblemerne, og jeg læser også dette i udvalgets forskellige forslag. Almindelige skoler for åndssvage dukker op over hele landet i disse år, fordi forældre viser vilje til at forsøge at have deres handicappede børn hjemme. Børnehaver, beskæftigelseshjem, beskyttede værksteder o. s. v. følger med i kølvandet, og vel kan disse institutioner måske blive udsat for ringeagtsyringer fra tankeløse medmenneskers side i en overgangstid, men jo flere institutioner

vi får af denne art, des bedre bliver forståelsen for dem og for de åndssvage, som søger dem. Hvor det er muligt, at forsorgen kan hjælpe uden indlæggelse, bør dette ske, men så er det også nødvendigt, at disse eksterne institutioner er af høj kvalitet, ikke mindst personalemæssigt. Det er en kvalificeret pædagogisk og plejemæssig opgave at have med svagtbegavede og åndssvage at gøre. Jeg henviser i øvrigt til, at der af udvalget er opstillet et byggeprogram på ca. 20 mill. kr. til en foreløbig udbygning af de eksterne institutioner.

Skal vi i videst muligt omfang skabe en fri tilværelse for de åndssvage, må samfundet også tilbyde dem samme hjælp, som andre handicappede kan opnå. Det har tidligere i det høje ting været kritiseret, at åndssvage ikke kan opnå samme hjælp som andre invalider. Lovforslagets og udvalgets betænkning går ud på at etablere en sådan ligestilling.

Uanset alle gode tanker og forslag om at undgå indlæggelse må vi imidlertid alle erkende, at en meget væsentlig del af de åndssvage ifølge sagens natur kun kan hjælpes på rette måde ved, at der tilbydes dem ophold på en åndssvageinstitution. Ventelister og overbelægning taler deres alvorlige sprog herom. Men gangen til disse institutioner må lettes, og institutionerne må forbedres, så de både kan være et behandlingssted og i videst muligt omfang samtidig et hjem for de åndssvage. Selv om åndssvaghed ikke kan helbredes, er det dog muligt at bedre den åndssvages tilstand. Vi ved ikke, hvor langt vi kan nå ad psykiatrisk-pædagogisk vej, men vi ved, at vi kan nå langt, i enkelte tilfælde endog meget langt. Og jeg har den tro, at vort samfund vil vise vilje til at forsøge at nå langt. Det gøres ikke uden en væsentlig økonomisk indsats, og resultatet kan måske — målt med eksamensalen — se pauvert ud, men målt med en menneskelig alen er f. eks. det forhold, at man lærer at læse en elementær tekst, et stort skridt, et skridt over tærsklen til en helt ny verden, og selv om man ikke når så langt som at lære at kende bogstaverne, betyder den rigtige hjælp på et primitivt stadium mere, end vi måske forstår.

Man kan lære meget om et samfund ved at se på, hvordan det behandler de svageste stillede af dets borgere, og jeg føler mig